

Sygn. akt I CSK 962/14

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lipca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa T. M.
przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Infrastruktury
i Rozwoju
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 lipca 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 28 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 1253/13,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3600 (trzy
tysiące sześćset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 maja 2013 r. wydanym w sprawie z powództwa T.M. przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej i Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego o zapłatę - Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od Skarbu Państwa - Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej na rzecz T. M. kwotę 3 265 476,40 zł z odsetkami ustawowymi od 6 lipca 2011 r. do dnia zapłaty oraz oddalił w pozostałej części powództwo. Powód dochodził odszkodowania na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. Uwzględniona część powództwa odpowiadała udziałowi powoda (1/16 części) w odszkodowaniu ustalonym na podstawie opinii biegłych według wartości gliny wydobytej z wadliwie znacjonalizowanej cegielni należącej do poprzednika prawnego powoda w okresie, kiedy pozostawała w dyspozycji Skarbu Państwa. Sąd nie uwzględnił zarzutu przedawnienia części roszczenia rozszerzonego po wydaniu opinii przez biegłych, przyjmując, że powód od początku dochodził odszkodowania za całość szkody, wobec czego bieg przedawnienia całego roszczenia uległ przerwie.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 28 marca 2014 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanego od tego wyroku.

Sąd Apelacyjny zgodził się z Sądem Okręgowym, że w chwili wytoczenia powództwa odzwierciedlało ono wolę powoda uzyskania odszkodowania w wysokości odpowiadającej całej poniesionej szkodzie. Modyfikacja żądań pozwu była konsekwencją wniosków opinii biegłych co do wartości szkody i nie była zmianą powództwa uzasadniającą zarzut przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 160 § 6 k.p.a.). Zdaniem Sądu Apelacyjnego wadliwa nacjonalizacja przedsiębiorstwa pozostaje w związku przyczynowym (o charakterze wieloczłonowym) ze szkodą w postaci spadku wartości nieprawidłowo znacjonalizowanego gruntu na skutek wyeksploatowania zasobów gliny w czasie, kiedy pozwany Skarb Państwa posiadał nieruchomości. Sąd drugiej instancji uznał też za prawidłowe zasądzenie odsetek od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu sprecyzowanego powództwa.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie art. 321 § 1 k.p.c., art. 160 § 1 i 2 k.p.a. w zw. z art. 361 § 1 i 2 k.c., art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 160 § 6 k.p.a., art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 363 § 2 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Pozwany oparł wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Jako istotne zagadnienie prawne wskazał potrzebę wyjaśnienia, „czy wartość wydobytych kopalin może stanowić szkodę w rozumieniu art. 160 § 1 k.p.a.”.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurystycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju myśli prawnej i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki, która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym.

Skarżący powinien dostrzec zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurystyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii

wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę. Tych wymagań nie wypełniają zagadnienia przedstawione przez powódkę, które zostały już należycie wyjaśnione w judykaturze. Za ustabilizowany można uznać pogląd, że zgodnie z art. 361 k.c., zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła, co oznacza, że w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Przepis ten wskazuje jedynie zakres szkody podlegającej naprawieniu, natomiast nie definiuje pojęcia szkody, które powszechnie interpretowane jest jako każdy uszczerbek w dobrach prawnie chronionych, z którym ustawa wiąże powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej, który może przybrać postać straty (*damnum emergens*) oraz utraconych korzyści (*lucrum cessans*). Strata wyraża się w zmianie stanu majątkowego poszkodowanego i może polegać na zmniejszeniu się jego aktywów przez utratę, ubytek lub zniszczenie poszczególnych składników majątku albo ich uszkodzenie lub utratę wartości, a także na zwiększeniu pasywów przez powstanie nowych zobowiązań lub zwiększenie już istniejących. Z kolei utrata korzyści polega na niepowiększeniu się majątku poszkodowanego, które nastąpiłoby, gdyby nie zaistniało zdarzenie wyrządzające szkodę. W orzecznictwie i w doktrynie przyjmuje się, że szkoda polegająca na nieuzyskaniu pożytków naturalnych i cywilnych, które rzecz przynosi, stanowi *lucrum cessans*. Jeżeli natomiast pobranie pożytków spowodowało zmniejszenie wartości rzeczy, wchodzi również w grę rzeczywisty uszczerbek, czyli *damnum emergens* (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 października 1979 r., II CR 304/79, OSNCP 1980/9/164, z dnia 31 marca 1987 r., I CR 287/86, nie publ., z dnia 10 kwietnia 1997 r., II CKN 92/97, nie publ., z dnia 28 stycznia 1999 r., III CKN 133/98, nie publ., z dnia 21 czerwca 2001 r., IV CKN 382/00, Monitor Prawn. 2003, nr 1, s. 33, z dnia 18 stycznia 2002 r., I CKN 132/01, nie publ., z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CK 495/02, nie publ., z dnia 26 stycznia 2005 r., V CK 426/04, nie publ., z dnia 15 listopada 2002 r., V CKN 1325/00, nie publ., z dnia 14 października 2005 r., III CK 101/05, nie publ., z dnia 29 listopada 2006 r., II CSK 259/06, nie publ., z dnia

24 sierpnia 2007 r., V CSK 174/07, nie publ., z dnia 23 listopada 2007 r., IV CSK 281/07, nie publ., z dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 18/08, nie publ. i z dnia 28 maja 2014 r., I CSK 419/13, nie publ.).

Skargi nie można było również uznać za oczywiście uzasadnioną. Zdaniem skarżącego Sąd drugiej instancji wyrokował poza zakresem ostatecznie zgłoszonego żądania przez powoda, co stanowi oczywiste naruszenie art. 321 k.p.c.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej na pierwszy rzut oka, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności wyroku z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m. in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., sygn. akt I PKN 341/01, OSNP 2004/6/100; z dnia 10 stycznia 2003 r., sygn. akt V CZ 187/02, OSNC 2004/3/49). Skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawrzeć wyodrębniony wywód prawny wskazujący w czym wyraża się „oczywistość” naruszenia prawa (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2008 r., sygn. akt I CZ 64/08, niepubl. i z dnia 9 czerwca 2008 r., sygn. akt II UK 37/08, nie publ.). Tego rodzaju argumentów, przekonujących z narzucającą się siłą, że skarga rokuje duże szanse na jej uwzględnienie, pozwany nie przytoczył. Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że szkodą, która podlegała naprawieniu była szkoda spowodowana wyeksploatowaniem złóż gliny na nieruchomości, czego skutkiem była znaczna utrata wartości tej nieruchomości. Te fakty zgłosił powód jako podstawę faktyczną swojego roszczenia odszkodowawczego i w oparciu o te fakty orzekały Sądy przyznając odszkodowanie, nie można uznać, że doszło do oczywistego naruszenia art. 321 § 1 k.p.c.

Okoliczności sprawy nie wskazują także na występowanie innych przesłanek przesądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi do merytorycznego rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., a wysokość tych

kosztów z postanowień § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 7 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490).